

Místní dějepis

Původ o založení obce Crhova nelze s jistotou udati. To však jest známo, že pozemky, jež jsou majetkem nynějších občanů Crhovských náležely svého času; a snad tenkrát, když obec Crhov ještě ani nebyla ku panství Kunštátskému. Nejspíše povstala obec Crhov asi způsobem podobným jako mnohé jiné obce vlasti naší následovně:

Rozsáhlé pozemky, jež ke hradu „Kunštátu“ náležely málo vynášely, protože ani s polovice nebyly obdělávány. Páni na hradě chtějí většího užitku míti, rozdělili na příhodných místech pozemky a dali na takové části své čeledíny anebo robotníky. Hospodářovi vystavěli na svůj náklad stáj pro dobytek jakož i hospodářské místnosti s bytem pro něj a rodinu jeho. Takový hospodář nebyl nikterak vlastníkem půdy, kterou obdělával, nýbrž musel odváděti vše vrchnosti, která jemu dle libovůle odměnu vyměřila. Postupem času však a to hlavně za doby sl. císařovny Marie Theresie a syna Josefa II. jakož i později byli vrchnosti částečně donucené dosavadním výše zmíněným hospodářům pozemky zaprodati, což se také dělo. Hospodář stal se tedy tímto způsobem pánem vlastním. Úplně neodvislým od vrchnosti však nebyl, jelikož musel v náhradu za odprodání ještě konati robytu či robotu, kteráž potrvála až do roku 1848. Kdež nastoupením mladistvého císaře Františka Josefa I. všechna podobná nekřesťanská pouta praskla, a stejných práv dostalo se i dřívějším pánům i dřívějším poddaným.

Z kroniky Jednotřídní národní školy v Crhově